

LIETUVOS BANKAS
EUROSISTEMA

2020 m. balandis

Pinigų plovimo prevencijos kompetencijų centro
konceptcija

Pinigų plovimo prevencijos kompetencijų centro konceptcija

2020 m. balandis

Turinys

I. Įžanga	3
II. Tarptautinės organizacijos apie viešojo ir privačiojo sektorių partnerystės modelį	4
III. Kitų šalių pavyzdžiai	5
IV. Bendradarbiavimo lygmenys.....	8
V. Lietuvos viešojo ir privačiojo sektorių poreikiai	10
VI. Siūlomos bendradarbiavimo formato (centro) funkcijos, struktūra ir nariai	12

I. Įžanga

1. Visą **Šiaurės ir Baltijos šalių regioną krečiant pinigų plovimo skandalams**, iškilo poreikis iš naujo įvertinti dabartinius prevencijos ir kovos su pinigų plovimu (PP) bei teroristų finansavimu (TF) mechanizmus ir konsoliduoti viešojo ir privačiojo sektorių jėgas užtikrinant šalių atsparumą PP ir TF grėsmėms. Šiaurės ir Baltijos šalių priežiūros institucijos paskelbė apie bendradarbiavimą taikant bendras priemones, skirtas kovai su PP ir TF stiprinti¹, Šiaurės šalių pagrindiniai bankai įsteigė jungtinę bendrovę, kuri liepos pradžioje gavo Europos Komisijos sutikimą kurti bendrą „pažink savo klientą“ (angl. *know your client*, KYC) platformą², apie sustiprintą kovą su PP ir TF paskelbė Latvija³ ir kt.
2. **Lietuvai iškėlus sau tikslą tapti finansinių technologijų (FinTech) sektoriaus regioniniu centru**⁴, šalyje pradeda steigtis regioninių ir globalių ambicijų turintys finansų rinkos dalyviai, kurie, viena vertus, į šalį atneša naujoviškus rizikų atpažinimo ir kovos su jomis valdymo būdus bei priemones, kita vertus, augantis ir ne tik Lietuvoje paslaugas teikiantis finansų sektorius kelia naujų iššūkių už rizikų valdymą atsakingoms institucijoms.
3. **Į su FinTech plėtra susijusių didėjančią pinigų plovimo grėsmę Lietuvai dėmesį atkreipė Tarptautinis valiutos fondas** 2019 m. liepos 16 d. šalies ataskaitoje⁵: „FinTech suteikia didelių galimybių, bet jos taip pat susijusios su reikšmingomis rizikomis, ypač PP ir TF bei priežiūros.<...> Naujų rinkos dalyvių veikla dažniausiai orientuota į vienos šalies teritoriją peržengiančias mokėjimo operacijas, o tai gali pakeisti Lietuvos bankų sektoriaus verslo modelį⁶ ir yra susijusi su naujais iššūkiais priežiūros institucijai, įskaitant PP ir TF. Tačiau tai kartu suteikia galimybę pagerinti PP ir TF režimą sumažinant naujų technologijų keliamas rizikas“.
4. **Europos Komisija 2018 m. šalies ataskaitoje** pagyrė Lietuvos pastangas kuriant palankią aplinką finansų sistemai⁷, o 2019 m. papildomai pažymėjo, kad „su FinTech ateinantys pokyčiai didina kibernetinių išpuolių riziką, galinčią turėti didelį poveikį finansiniam stabilumui. Virtualiosios valiutos ir nereguliuojami skaitmeniniai pinigai, kuriuos galima naudoti mokėjimams atlikti, kelia papildomą riziką finansiniam stabilumui, visų pirma susijusių su PP, įsilaužimais ir rinkos rizika dėl skaitmeninių valiutų keitimo kurso“⁸.
5. Kovos su pinigų plovimu ir terorizmo finansavimu priemonių įvertinimo ekspertų komiteto (**MONEYVAL**) atliktas Lietuvos PP ir TF prevencijos sistemos vertinimas⁹ atskleidė, kad Lietuvos komerciniai bankai aiškiai suvokia PP grėsmes ir yra įdiegę stiprias PP prevencijos kontrolės priemones, tačiau Lietuvos kovos su pinigų plovimu viešojo sektoriaus sistemai trūksta finansinių ir žmogiškųjų išteklių, taip pat reikalingi papildomi mokymai ir konsultacijos finansų rinkos dalyviams.

¹ <https://www.lb.lt/lt/naujienos/siaures-ir-baltijos-salys-stiprina-kova-su-pinigu-plovimu>

² <https://www.nordea.com/en/press-and-news/news-and-press-releases/press-releases/2019/07-05-14h00-the-collaboration-of-six-nordic-banks-results-in-a-joint-kyc-company.html>

³ <https://www.mk.gov.lv/en/aktualitates/pm-latvia-passes-ambitious-reforms-fight-financial-crime>

⁴ https://finmin.lrv.lt/uploads/finmin/documents/files/1_%20Priemoni%C5%B3%20finansini%C5%B3%20technologij%C5%B3%20industrijos%20pl%C4%97trai%20Lietuvoje%20skatinti%20planas.pdf; <https://www.lb.lt/lt/strategines-kryptys#ex-1-2>; <https://www.lb.lt/lt/naujienos/vasiliauskas-lietuvos-patirtis-padede-formuoti-geraja-pasauline-fintech-praktika>

⁵ <https://www.imf.org/en/News/Articles/2019/06/25/Lithuania-Staff-Concluding-Statement-of-the-2019-Article-IV-Mission>

⁶ Turima omenyje labai maža nerezidentų dalis Lietuvos finansų sistemoje.

⁷ <https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/2018-european-semester-country-report-lithuania-lt.pdf>

⁸ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/2019-european-semester-country-report-lithuania_lt.pdf

⁹ <http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/mer-fsrb/Moneyval-Mutual-Evaluation-Report-Lithuania-2018.pdf>

6. Atsižvelgiant į visas aplinkybes, 2019 m. liepos 4 d. **Finansų rinkos politikos formavimo patariamoji komisija** priėmė sprendimą „Inicijuoti Rizikų valdymo kompetencijų centro steigimą, iki spalio 1 d. įvertinant visas galimas centro steigimo alternatyvas, o iki lapkričio 1 d. Vyriausybei pateikiant sprendimų projektus“. Atsižvelgiant į šį sprendimą, bendruoju Lietuvos banko valdybos pirmininko ir Finansinių nusikaltimų tyrimų tarnybos (FNTT) direktoriaus įsakymu 2019 m. rugpjūčio 8 d. buvo suformuota darbo grupė iš Lietuvos banko ir FNTT ekspertų. Taip pat į posėdžius stebėtojų teisėmis dalyvauti buvo pakviesti Finansų ministerijos ir Prokuratūros atstovai.
7. Šio dokumento tikslas – pateikti išanalizuotą geriausią kitų šalių praktiką ir tarptautinių organizacijų rekomendacijas dėl viešojo ir privačiojo sektorių partnerystės (VPSP) valdant su PP ir TF rizikomis susijusias grėsmes ir pateikti pasiūlymą Lietuvos Respublikos Vyriausybei dėl Pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos centro įsteigimo.
8. Šiame dokumente pateikiama informacija surinkta iš viešai prieinamų šaltinių, taip pat buvo papildomai konsultuotasi su Jungtinės Karalystės Nacionalinės nusikaltimų tyrimo agentūra (angl. *National Crime Agency*), Latvijos FNTT, Singapūro centriniu banku, Karališkuoju jungtinių paslaugų institutu (angl. *Royal United Services Institute*, RUSI). Dėl poreikio Lietuvoje turėti VPSP taip pat buvo kreiptasi į Lietuvos bankų asociaciją (apie tai plačiau – kituose skyriuose).

II. Tarptautinės organizacijos apie viešojo ir privačiojo sektorių partnerystės modelį

9. Tarptautinė **Egmonto finansinės žvalgybos padalinių grupė (Egmonto grupė)**, vienijanti 152 finansinės žvalgybos padalinius, 2017 m. išanalizavo VPSP galimybes¹⁰ ir konstatavo, kad toks modelis valdant PP ir TF rizikas galėtų:
 - 9.1. Padidinti pasitikėjimą tarp privačiojo ir viešojo sektorių;
 - 9.2. Pagerinti pranešimų apie įtartinus sandorius (angl. *suspicious transaction reporting*, STR) kokybę;
 - 9.3. Suvienodinti finansinių nusikaltimų tinklo suvokimą rinkoje ir tikslingesnę bendrų gairių rinkai formavimą;
 - 9.4. Pagerinti esamą ar sukurti naują sistemą efektyviai keitimuisi informacija tarp privačiojo ir viešojo sektorių;
 - 9.5. Ugdyti VPSP dalyvių kompetenciją;
 - 9.6. Sukurti daugiau galimybių efektyviai kovoti su besikeičiančiomis ir sudėtingėjančiomis PP ir TF schemomis;
 - 9.7. Pagerinti analitinės programinės įrangos PP ir TF prevencijos srityje kokybę;
 - 9.8. Paskatinti kitų netradicinių VPSP modelių kūrimąsi.
10. Egmonto grupė atkreipė dėmesį ir į tai, kad **VPSP kūrimas neturėtų būti savitikslis dalykas**. Tai turėtų būti priemonė, skirta apibrėžtoms problemoms išspręsti ir konkreitiems tikslams pasiekti, bet to, modelis gali būti veiksmingas tik tuomet, jei jis atitinka visų dalyvaujančių šalių poreikius.
11. Pagrindiniai iššūkiai steigiant VPSP, pasak Egmonto grupės, yra susiję su teisinės bazės pokyčiais, saugaus apsikeitimo informacija kanalo sukūrimu ir jo atsparumo kibernetinėms atakoms užtikrinimu, papildomu žmogiškųjų išteklių VPSP veiklos palaikymui alokavimu, bendradarbiavimo šalių žinių ir kompetencijos suvienodinimu.

¹⁰ <https://www.egmontgroup.org/sites/default/files/filedepot/external/PPPs%20Discussion%20Outcomes.pdf>

12. RUSI 2017 m. išanalizavo¹¹ šiuo metu pasaulyje egzistuojančius VPSP modelius, skirtus kovai su PP ir TF. 2019 m. kovo mėn. RUSI išleido atnaujintą ataskaitą, papildančią 2017 m. ataskaitą¹².
13. RUSI ataskaita atskleidžia, kad 2017 m. privatusis sektorius išleido 8,2 mlrd. JAV dolerių PP prevencijos kontrolės priemonėms, tačiau, nepaisant to, visuotinai pripažįstama, kad dabartinė sistema nėra pajėgi susidoroti su vis didėjančiais iššūkiais kovojant su PP ir TF – konfiskuota ir atgauta mažiau nei 1 proc. nelegalių lėšų, kurios patenka į finansų sistemą.
14. Nepaisant to, kad VPSP yra labai jaunas reiškinys, valstybių, įdiegusių tokių modelių, pavyzdžiai rodo, kad ji reikšmingai pagerino apsikeitimo informacija spartą ir užtikrino reakciją laiku užkardant kelių nusikaltimams.
15. RUSI ataskaita atskleidžia, kad daugumos valstybių teisinė bazė nesukuria prielaidų jautrios informacijos tarp viešojo ir privačiojo sektorių apsikeitimui, todėl, kuriant VPSP, reikalingi teisinės sistemos pokyčiai. RUSI nuomone, bendrieji Finansinių veiksmų darbo grupės (angl. *Financial Action Task Force, FATF*) principai galėtų užtikrinti vienodą valstybių supratimą apie galimybę viešajam sektoriui keistis jautria informacija apie įtartina nusikalstamą veiką su privačiojo sektoriaus atstovais, siekiant užkardyti kelių nusikaltimų.
16. RUSI pabrėžia, kad dabartiniai VPSP modeliai turėtų būti toliau gilinami plėtojant tarpvalstybinį bendradarbiavimą ir inovatyvių technologinių priemonių diegimą.
17. RUSI išskyrė penkis principus, kuriais turėtų vadovautis valstybės, diegiančios VPSP modelius:
 - 17.1. **Lyderystė ir pasitikėjimas.** Valstybės turi užtikrinti aukšto lygio lyderystę ir palaikymą VPSP tiek viešajame, tiek privačiame sektoriuose, sutariant dėl strateginių tikslų, rizikų pasidalijimo ir reikiamų žmogiškųjų ir finansinių išteklių skyrimo pasitikėjimu pagrįstoje aplinkoje;
 - 17.2. **Teisinis aiškumas.** Valstybės turi užtikrinti, kad teisinė aplinka būtų tinkama pasiekti VPSP tikslus, būtų proporcinga keliamoms grėsmėms ir būtų atsižvelgta į pagrindines žmogaus teises;
 - 17.3. **Valdymas.** Valstybės turi sudaryti reikiamus sutarimus dėl VPSP valdymo, kad būtų užtikrintas dinamiškas informacijos apsikeitimas tarp privačiojo ir viešojo sektorių griežtos atskaitomybės aplinkoje;
 - 17.4. **Technologijų ir analitiniai pajėgumai.** Valstybės turi panaudoti technologijas saugiam apsikeitimui informacija palengvinti ir užtikrinti, kad pakankami analitiniai išteklių būtų prieinami palaikyti VPSP tikslus, įskaitant tipologijas ir tendencijas;
 - 17.5. **Prisitaikomumas ir evoliucija.** Valstybės turi užtikrinti periodišką VPSP peržiūrą, kad skaidrumo, teisinių nuostatų, technologijų panaudojimo ir narystė atitiktų laiko realijas.

III. Kitų šalių pavyzdžiai

18. **Didžioji Britanija 2015 m. įsteigė Jungtinę pinigų plovimo žvalgybos darbo grupę** (angl. *Joint Money Laundering Intelligence Taskforce, JMLIT*)¹³. VPSP sukūrimą paskatino sudėtingėjančios finansinių nusikaltimų schemos, kurios vis dažniau apima keletą skirtingų bankų ir jurisdikcijų, dėl to veiksmingai kovai su PP ir TF reikia suvienyti rinkos dalyvių ir priežiūros institucijų pajėgumą.

¹¹ https://www.future-fis.com/uploads/3/7/9/4/3794525/ffis_report_-_oct_2017.pdf

¹² https://rusi.org/sites/default/files/201710_rusi_the_role_of_fisps_in_the_disruption_of_crime_maxwell_artingstall_web_4.2.pdf

¹³ <https://nationalcrimeagency.gov.uk/what-we-do/national-economic-crime-centre;>
<http://thecommonwealth.org/sites/default/files/inline/4%20UK%20approach%20to%20public-private%20partnerships.pdf;>
<https://www.financelatvia.eu/wp-content/uploads/2018/11/Workshop-2-presentations-23112018.pdf>

19. JMLIT sudaro nuolatiniai viešojo ir privačiojo sektorių atstovai. Organizacijos bendras gaires nustato Valdyba, kurios nariai yra įvairių institucijų atstovai. Valdybai yra pavaldžios trys darbo grupės: Operatyvinė, Strateginė ir Pranešimų.
20. Operatyvinėje darbo grupėje dalyvauja 19 privačiojo sektoriaus (bankai ir keli mokėjimo paslaugų teikėjai), Finansų rinkos priežiūros institucijos (angl. *Financial Conduct Authority*, FCA), Nacionalinės nusikaltimų tyrimo agentūros, Sukčiavimo prevencijos tarnybos, Jos Didenybės Vidaus mokesčių ir muitų tarnybos (angl. *HM Revenue & Customs*, HMRC) atstovai. Operatyvinės grupės nariai bendradarbiauja analitinės žvalgybos lygmeniu ir analizuoja finansinių nusikaltimų schemas.
21. Strateginėje darbo grupėje dirba 25 vietinių ir užsienio finansų įstaigų bei kelių valstybinių institucijų atstovai. Strateginės darbo grupės nariai yra skirstomi į ekspertų darbo grupes (angl. *Expert Working Group*) pagal jų kvalifikaciją. Strateginė darbo grupė teikia pasiūlymus dėl teisės aktų pakeitimo, kuria gerosios praktikos gaires, jais dalijasi su visais finansų rinkos dalyviais. Be to, bendradarbiaujama kuriant inovatyvius technologinius sprendimus su PP ir TF susijusioms problemoms spręsti.
22. Pranešimų darbo grupę sudaro visų Jungtinėje Karalystėje esančių bankų atstovai. Šioje darbo grupėje dirbantys bankų atstovai rūpinasi sklandžiu rinkos dalyvių bendradarbiavimu, skleidžia naudingą informaciją apie JMLIT veiklą visuomenei.
23. Valstybinis finansavimas skiriamas nuolatiniam darbuotojams, o dalyviai iš privačiojo sektoriaus yra finansuojami partnerių lėšomis.
24. Nauda, kurią nurodo JMLIT dalyviai:
 - 24.1. Pradėjo glaudžiau bendradarbiauti priežiūros institucijos ir rinkos dalyviai, tai leidžia atvirai keistis klausimais ir žiniomis;
 - 24.2. Tapo lengviau identifikuoti finansinių nusikaltimų schemas, kurios driekiasi per kelias institucijas ar jurisdikcijas, geriau suprantamas bendras finansinių nusikaltimų tinklas;
 - 24.3. Pagerėjo STR kokybė;
 - 24.4. Padidėjo PP ir TF prevencijos procedūrų bankuose efektyvumas, PP ir TF prevencijos specialistai bankuose gali priimti tikslingesnius sprendimus.
25. Bendradarbiavimo rezultatai:
 - 25.1. 4 tūkst. naujų tyrimų, pradėtų bankuose;
 - 25.2. 2 tūkst. uždarytų sąskaitų;
 - 25.3. 230 įtariamųjų identifikuota;
 - 25.4. 150 areštų;
 - 25.5. 35 mln. svarų sterlingų konfiskuota (sulaikyta) ir kt.
26. **Singapūras 2017 m. įsteigė Pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos viešojo ir privačiojo sektoriaus formatą** (angl. *AML/CFR Industry Partnership*, ACIP)¹⁴. Įsteigti VPSP Singapūrą paskatino išorės aplinkybės: daugėjo PP ir TF atvejų, sudėtingėjo šių nusikaltimų schemas, kurių įprastinės PP ir TF prevencijos procedūros nepajėgė efektyviai sustabdyti. Buvo nuspręsta, kad spartesniam šių problemų sprendimui reikia glaudesnio tarpinstitucinio bendradarbiavimo ir partnerystės su rinka, kurios dalyviai gali identifikuoti sisteminės AML procedūrų problemas ir, gaudami daugiau nurodymų iš priežiūros institucijų, geriau pasirengti nusikaltėlių atakoms.
27. ACIP yra suskirstyta į dvi grupes: Valdymo grupę ir Darbo grupę.

¹⁴ <https://www.abs.org.sg/industry-guidelines/aml-cft-industry-partnership>; <https://www.abs.org.sg/docs/library/keynote-address-director-cad.pdf>

28. Valdymo grupėje dalyvauja nuolatiniai Singapūro bankų asociacijos, 8 komercinių bankų, centrinio banko ir Pinigų plovimo prevencijos institucijos atstovai. Darbo grupė yra sudaryta iš kelių komitetų, kuriuose dalyvauja kviestiniai įvairių sričių atstovai: finansų rinkos atstovai, teisininkai, buhalteriai ir pan. Juos, atsižvelgdami į iškilusius klausimus ar problemas, kviešti nusprendžia Valdymo grupės nariai. Darbo grupėse yra aptarinėjami įvairių nusikaltimų modeliai, dalijamasi patarimais, naudingais identifikuojant nusikaltimų schemas. Be to, ACIP dalyviai kuria gerosios praktikos gaires, kuriomis dalijasi su visais finansų rinkos dalyviais, universitetais, – juose rengiami PP ir TF prevencijos specialistai. Ateityje planuojama gerosios praktikos raštais dalytis ir su didesne, ne vien finansų rinkos auditorija.
29. ACIP palaikymui atskiras finansavimas neskiriamas, dalyvaujančios institucijos skiria savo žmogiškuosius išteklius, o prireikus, prisidedama ir organizaciniais ištekliais.
30. ACIP nauda:
- 30.1. Pradėjo glaudžiau bendradarbiauti priežiūros institucijos ir rinkos dalyviai. Jis suteikė daugiau drąsos ir laisvės dalytis pastebėjimais ir pageidavimais abiem pusėms;
- 30.2. Tapo lengviau identifikuoti finansinių nusikaltimų schemas, geriau suprantamas bendras finansinių nusikaltimų tinklas;
- 30.3. Įgauta daugiau kvalifikacijos rengti profesionalius PP ir TF prevencijos specialistus, taigi, atsirado daugiau galimybių užkirsti kelią ne tik esamoms, bet ir būsimoms, modernesnėms PP ir TF grėsmėms ateityje;
- 30.4. Pagerėjo STR kokybė.
31. **Australija 2017 m. įsteigė Australijos finansų aljansą** (angl. *Australian Fintel Alliance, AFA*)¹⁵. AFA sukūrimo tikslas – norėta padėti priežiūros institucijoms geriau ir greičiau atpažinti vis modernėjančias ir sudėtingėjančias nusikaltimų schemas, padaryti suprantamesnį finansinių nusikaltimų tinklą finansų rinkos dalyviams.
32. AFA dalyvauja 25 nuolatiniai nariai iš viešojo ir privačiojo sektorių, jie reguliariai susitinka institucijos, atsakingos už PP ir TF prevenciją, – AUSTRAC – patalpose Sidnėjuje ir Melburne.
33. AFA nariai bendradarbiauja analitinės žvalgybos lygiu: susitikę Operatyviniame centre jie keičiasi žvalgybine informacija ir ją analizuoja pasitelkdami įvairiausias priemones, taikomas kiekvienoje iš dalyvaujančių organizacijų.
34. Taip pat AFA nariai bendradarbiauja kurdami naujus technologinius sprendimus, skirtus su AML sritimi susijusioms problemoms spręsti. Susitikę Inovacijų centre dalyviai kuria ir testuoja įvairius AML produktus.
35. Valstybinis finansavimas skiriamas nuolatiniais darbuotojams, o dalyviai iš privačiojo sektoriaus yra finansuojami partnerių lėšomis.
36. AFA nurodo tokią bendradarbiavimo naudą:
- 36.1. Pradėjo glaudžiau bendradarbiauti priežiūros institucijos ir rinkos dalyviai, tai sukūrė tarpusavio pasitikėjimą, kuris skatina atvirai keistis žiniomis ir siūlymais;
- 36.2. Tapo lengviau identifikuoti finansinių nusikaltimų schemas, geriau suprantamas bendras finansinių nusikaltimų tinklas;

¹⁵ <https://www.austrac.gov.au/>;

<https://www.austrac.gov.au/about-us/austrac-overview>; <https://www.austrac.gov.au/about-us/fintel-alliance>; https://swiftinstitute.org/wp-content/uploads/2019/05/SIWP-2017-003-Information-Sharing_FINTEL_Alliance_FINAL.pdf

36.3. Pagerėjo STR kokybė, todėl sparčiau nagrinėjami finansiniai nusikaltimai, o tai leidžia sutaupyti daugiau lėšų.

37. **Latvija, reaguodama į su pinigų plovimu susijusius iššūkius, 2018 m. įsteigė Koordinacinį bendradarbiavimo skyrių** (angl. *Coordination Cooperation Unit, CCU*)¹⁶. Tai paskatino ir faktas, kad padaugėjo sudėtingų finansinių nusikaltimų schemų, kurioms aktualus tarpinstitucinis bei viešojo ir privačiojo sektorių bendradarbiavimas, norėta efektyviau keistis informacija, reikalinga PP ir TF atvejams tirti.
38. CCU yra Latvijos FNTT skyrius, kuriame dirba trys nuolatiniai darbuotojai. Skyriaus susirinkimuose dalyvauja šie darbuotojai ir kviestiniai viešojo sektoriaus bei didžiųjų bankų atstovai.
39. CCU veikia žvalgybinio bendradarbiavimo principu. Skyriaus susirinkimus inicijuoti gali tiek FNTT, tiek bet kuri bendradarbiaujanti institucija. Susirinkimų metu yra analizuojami įvairūs specifiniai PP ir TF atvejai, aptariami vidiniai dalyvaujančių organizacijų tyrimų rezultatai, teikiami pranešimai apie neįprastus ar įtartinus sandorius.
40. CCU nurodo tokią VPSP naudą:
- 40.1. Pradėjo glaudžiau bendradarbiauti priežiūros institucijos ir didieji bankai;
 - 40.2. Tapo lengviau identifikuoti finansinių nusikaltimų schemas, geriau suprantamas bendras finansinių nusikaltimų tinklas;
 - 40.3. Pagerėjo STR kokybė.
41. CCU veiklos rezultatai:
- 41.1. daugiau kaip 50 mln. Eur lėšų konfiskuota (sulaikyta);
 - 41.2. 56 susitikimai su finansų rinkos dalyviais;
 - 41.3. 10 atveju, kai komerciniai bankai gavo grįžtamąjį ryšį dėl pateiktų STR.

IV. Viešojo ir privačiojo sektorių bendradarbiavimo lygmenys

42. **Apibendrinant užsienio šalių praktikos analizę ir tarptautinių organizacijų rekomendacijas, galima būtų išskirti tokius galimus VPSP lygmenis**, jie visi ar tik dalis jų yra įgyvendinti įvairiose valstybėse ir yra orientuoti į konkrečių iššūkių sprendimą:
- 42.1. **Strateginis lygmuo.** Dažniausiai tai aukščiausiųjų ar vidurinės grandies finansų rinkos vadovų ir viešojo sektoriaus institucijų bendradarbiavimo formatas, kurio tikslas yra nagrinėti vidutinio ir ilgojo laikotarpio tendencijas bei iššūkius ir siūlyti sprendimus vykdomajai valdžiai. Tokio formato egzistavimas yra ypač svarbus krizinių situacijų atveju, kai šalis susiduria su neįprastais ir didelio masto atvejais. Susitikimai galėtų vykti periodiškai (pvz., du kartus per metus), taip pat prireikus gali būti organizuojami dažniau;
 - 42.2. **Procesinis lygmuo.** Šį lygmenį sudaro vidurinės grandies vadovai ir ekspertai, kurie analizuoja dažniausiai pasitaikančias PP ar TF atvejų schemas, keičiasi su visa rinka struktūrizuota informacija apie nusikaltimų tipologijas, teikia išaiškinimus ir rengia gerosios praktikos gaires, organizuoja mokymus. Taip pat išskirtina nauja tendencija – FNTT ir finansų rinkos dalyviai vis dažniau pasitelkia inovatyvias priemones operacijų stebėsenai ir efektyvesnei įtartinų atvejų analizei. VPSP

¹⁶ <https://nationalcrimeagency.gov.uk/what-we-do/national-economic-crime-centre>;
<http://thecommonwealth.org/sites/default/files/inline/4%20UK%20approach%20to%20public-private%20partnerships.pdf>;
<https://www.financelatvia.eu/wp-content/uploads/2018/11/Workshop-2-presentations-23112018.pdf>

galėtų būti panaudota naujų priemonių sukūrimo ar įsigijimo poreikiui nagrinėti, dalijantis priemonių įsigijimo (sukūrimo) ir palaikymo sąnaudomis;

42.3. **Taktinis lygmuo.** Tai yra teisėsaugos institucijų atstovų, nagrinėjančių konkrečius PP ir TF atvejus, ir finansų rinkos dalyvių PP ir TF prevencijos ekspertų bendradarbiavimo lygmuo. Jo tikslas yra dalytis informacija apie įtarimus sukėlusius atvejus, analizuoti galimų nusikalstamų veikų schemas ir keistis informacija apie galimas nusikalstamas veikas.

1 priedas. Apibendrinti užsienio praktikos pavyzdžiai

Forma (šalis)		Didžioji Britanija (JMLIT)	Latvija (CUU)	Australija (AFA)	Singapūras (ACIP)
Steigimo metai		2015	2018	2017	2017
Formatas		Darbo grupė kontroliuojama NCA	Atskiras skyrius FNTT	Darbo grupė, kontroliuojama FNTT	Darbo grupė kontroliuojama CAD ir MAS
Nariai/dalyviai		Nuolatiniai viešojo ir privačiojo sektorių atstovai	Kviestiniai viešojo ir privačiojo sektorių atstovai	Nuolatiniai viešojo ir privačiojo sektorių atstovai	Nuolatiniai ir kviestiniai viešojo ir privačiojo sektorių atstovai
FTE		4 (deleguoti iš FNTT)	3 (deleguoti iš FNTT)	N/A	N/A
Bendra-darbiavimo lygmuo	Strateginis	Taip	Ne	Taip	Taip
	Procesinis	Taip	Ne	Taip	Taip
	Taktinis	Taip	Taip	Taip	Ne
Nauda	Geresnė STR kokybė	Taip			
	Didesnis pasitikėjimas tarp viešojo ir privačiojo sektorių atstovų	Taip	Taip	Taip	Taip
	Geresnis supratimas apie rizikas	Taip	Taip	Taip	Taip
	Geresnės kokybės būsimų AML specialistų parengimas	Taip	Taip	Taip	Taip
Finansavimas		Papildomas NCA finansavimas	Papildomas FNTT finansavimas	Papildomas FNTT finansavimas	Nenumatytas atskiras finansavimas

V. Lietuvos viešojo ir privačiojo sektorių poreikiai

43. **VPSP galėtų pagerinti bendradarbiavimą** keičiantis informacija apie PP ir TF atvejus, derinant institucijų veiklos prioritetus, organizuojant priemones pažeidimams atskleisti. Atsižvelgiant į nagrinėtiną klausimą, toks modelis gali suteikti platformą bendradarbiavimui strateginiu lygmeniu arba bendradarbiavimą nagrinėjant konkrečią užduotį ar situaciją.
44. Sparčiai keičiantis technologinei aplinkai ir daugėjant inovatyvių sprendimų, didėja ir su tuo susijusios PP ir TF rizikos bei grėsmės. Potencialūs pinigų plovėjai taiko vis išmanesnes priemones ir būdus legalizuoti neteisėtu būdu įgytas lėšas, o sparčiai besikeičiant nusikalstamumo aplinkai, privačiojo sektoriaus finansų rinkai vis sunkiau identifikuoti galimai neteisėtas veiklas ir su jomis susijusius požymius. Taigi šiuo atveju svarbus viešojo sektoriaus įsitraukimas padedant privačiajam sektoriui identifikuoti PP ir TF rizikas ir grėsmes.
45. Siekiant nustatyti Lietuvoje esamą PP ir TF riziką bei jos lygį ir užtikrinti, kad būtų parinktos šios rizikos mažinimo priemonės, Lietuvoje ne rečiau kaip kas ketverius metus atliekamas nacionalinis pinigų plovimo ir teroristų finansavimo rizikos vertinimas (angl. *National risk assessment*, NRA). Pabrėžtina, kad NRA vertinimas yra, be kita ko, grindžiamas privačiojo sektoriaus teikiama informacija. Tačiau trūksta lankstumo ir prisitaikymo prie greitai besikeičiančios aplinkos, nustatant naujas PP ir TF rizikas bei grėsmes, taip pat stiprinant viešojo ir privačiojo sektorių kompetenciją PP ir TF prevencijos srityje. Be to, apsikeitimas informacija apie kylančias naujas rizikas nėra pagrįstas *ad hoc* principu, o tai neužtikrina greito ir efektyvaus būdo keistis informacija.
46. **Privačiajam sektoriui trūksta grįžtamojo ryšio** apie pateiktus STR. Vadovaujantis tarptautiniais teisės aktais ir standartais, jei įmanoma, STR teikiantiems subjektams turėtų būti pateikiama grįžtamoji informacija apie jų pateiktą STR naudą ir tolesnius su jais susijusius veiksmus. MONEYVAL taip pat rekomenduoja Lietuvai sistemingiau teikti STR teikiantiems subjektams grįžtamąją informaciją apie jų pateiktą STR panaudojimą. Teikiant grįžtamąjį ryšį privačiajam sektoriui apie STR (neatskleidžiant konfidencialios informacijos) galimai pagerėtų ir STR kokybė, ir finansų rinkos dalyvių supratingumas apie STR.
47. PP ir TF prevencijos priemonių įgyvendinimo priežiūrą Lietuvoje atlieka net devynios institucijos – Lietuvos bankas, Kultūros paveldo departamentas, Lošimų priežiūros tarnyba, Lietuvos advokatūra, Lietuvos auditorių rūmai, Lietuvos notarų rūmai, Lietuvos antstolių rūmai, Lietuvos prabavimo rūmai ir FNTT. Šių institucijų PP ir TF prevencijos priemonių įgyvendinimo priežiūrai skiriami žmogiškieji ir finansiniai ištekliai reikšmingai skiriasi. Privaloma kelti visų institucijų darbuotojų, dirbančių šioje srityje, kompetencijos lygį.
48. MONEYVAL ataskaitoje atkreipiamas dėmesys į ne finansų sektorių, kurio PP ir TF prevencijos žinių lygį Lietuvai rekomenduojama kelti.
49. Rinkoje trūksta informacinių technologijų (IT) priemonių ar platformos, apsiikeičiant informacija realiuoju laiku ir taip užtikrinant efektyvų ir spartų bendradarbiavimą.
50. Privačiajame sektoriuje trūksta supratimo apie PP ir TF rizikų bei grėsmių svarbą ir įtaką valstybės finansiniam stabilumui.
51. **Lietuvos banko asociacija (LBA)** 2019 m. spalio 4 d. darbo grupei atsiųstame laiške išreiškė palaikymą viešojo ir privačiojo sektorių partnerystės PP ir TF prevencijos srityje plėtojimui.
52. LBA nariai nurodė, kad jie pritartų VPSP modeliui steigiant Bendrą rizikų valdymo kompetencijos centrą ar kitą alternatyvų padalinį, kurio dėka stiprėtų PP ir TF prevencijos įgyvendinimas Lietuvos Respublikoje.
53. LBA nuomone, pagrindinės VPSP kompetencijos sritys galėtų būti tokios:
 - 53.1. STR kokybės gerinimas;

- 53.2. Bankų sektoriaus dalyvių kompetencijos didinimas (organizuojant mokymus, organizuojant PP ir TF prevencijos specialistų sertifikavimą);
- 53.3. Koncentravimasis į aktualias ir tendencingas rizikas (problemas) bei jų sprendimo būdus;
- 53.4. Apsikeitimo tarp viešojo ir privačiojo sektorių informacija gerinimas: a) klausimais dėl konkrečių tyrimų, konkrečių klientų ir jų operacijų, užtikrinant kokybiškus ir išsamius tyrimus; b) informacija apie pastebėtas naujas PP ir TF rūšis, žinomus *modus operandi*, kad rinkos dalyviai galėtų atitinkamai skubiai reaguoti ir koreguoti taikomus klientų veiklos stebėsenos kriterijus ar kitas rizikos mažinimo priemones;
- 53.5. PP ir TF renginių organizavimas (konferencijos, seminarai ir pan.);
- 53.6. Be to, VPSP galėtų skleisti geras žinias apie Lietuvos Respublikos pasiekimus PP ir TF srityje Lietuvoje bei tarptautiniu mastu;
- 53.7. VPSP taip pat galėtų palaikyti aukštą PP ir TF lygį šalyje rengdama privalomus reikalavimus (standartus) rinkos dalyviams, nustatydamas aukštesnius, nei nustatyta Lietuvos Respublikos pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatyme, reikalavimus PP ir TF prevencijos srityje.

2 priedas. VPSP lygmenys ir problemų sugretinimas

Poreikis (problemos)	Bendradarbiavimo lygmenys		
	Strateginis	Procesinis	Taktinis
Kryptis (strategija)	Taip	Ne	Ne
Koordinuota reakcija į krizines situacijas	Taip	Taip	Taip
NRA koordinavimas	Ne	Taip	Ne
Pasitikėjimo tarp viešojo ir privačiojo sektorių stiprinimas	iš dalies	Taip	Taip
Vienodas rizikų suvokimas (gairės)	Ne	Taip	Taip
Efektyvesnis konkrečių PP atvejų nagrinėjimas	Ne	Ne	Taip
Anonimizuotų atvejų nagrinėjimas	Ne	Ne	Taip
STR kokybės gerinimas	Ne	Taip	Taip
Mokymai (kompetencijos kėlimas)	Ne	Taip	Ne
Duomenų analizės priemonių kūrimas ir valdymas	Ne	Taip	Ne
Inovatyvių sprendimų vertinimas (pritaikymas veikloje)	Ne	Taip	Ne

VI. GALIMOS VIEŠOJO IR PRIVAČIOJO SEKTORIŲ BENDRADARBIAVIMO FUNKCIJOS, STRUKTŪRA IR NARIAI

VI.1. FUNKCIJOS

Atsižvelgiant į anksčiau apibūdintus Lietuvos poreikius, siūlytina skirti tokius VPSP lygmenis:

54. **Strateginis lygmuo.** Tai yra aukščiausia bendradarbiavimo forma – Strateginio bendradarbiavimo grupė. Ją sudarytų FNTT, Lietuvos banko, Policijos, Valstybinės mokesčių inspekcijos (VMI), Muitinės, Valstybės saugumo departamento, Prokuratūros, kitų AML priežiūros institucijų ir privačiojo sektoriaus (finansų įstaigų) vadovai. Siūlytina nustatyti periodinius, ne rečiau kaip 2 kartus per metus, o prireikus *ad hoc* vykstančius susitikimus. Strateginio bendradarbiavimo grupė būtų atsakinga už:
 - 54.1. Bendrų veiksmų planavimas, PP ir TF prevencijos priemonių bei VPSP prioritetų suderinimas;
 - 54.2. Prireikus – krizinių situacijų PP ir TF prevencijos srityje (keliančių grėsmę šaliai) nagrinėjimas ir jų sprendimų siūlymų regimas;
 - 54.3. Efektyviausių veikimo būdų ir priemonių, mažinant PP ir TF grėsmes, nustatymas.
55. **Procesinis lygmuo.** Tai yra pagal veiklos apimtį plačiausias VPSP lygmuo, kurio funkcijos galėtų apimti:
 - 55.1. NRA organizavimas;
 - 55.2. Gairių ir rekomendacijų rinkai rengimas, atsižvelgiant į tipologijas ir tendencijas;
 - 55.3. Naujų teisės aktų ir esamų teisės aktų pokyčių poreikio, siekiant prisitaikyti prie besikeičiančios aplinkos, analizė ir rengimas;
 - 55.4. Seminarų, konferencijų ir mokymų PP ir TF prevencijos srityje organizavimas bei užtikrinimas, kad Lietuvai yra atstovaujama ir ji yra matoma užsienyje vykstančiose reikšmingiausiose konferencijose;
 - 55.5. Specialistų, atsakingų už PP ir TF prevenciją, akreditacija;
 - 55.6. Technologinių priemonių, skirtų kovai su PP ir TF pagerinti, plėtojimas bei rinkoje esamų priemonių analizė ir pritaikymas;
 - 55.7. VPSP veiksmų ir veiklos rezultatų viešinimas;
 - 55.8. Tarptautinis bendradarbiavimas (dalyvavimas projektuose, projektų valdymas ir pan.).
56. **Taktinis lygmuo.** Tai yra bendras viešojo ir privačiojo sektorių darbas nagrinėjant konkrečias nusikalstamų veikų schemas, dalijantis informacija apie šių schemų organizatorius ir kitus dalyvaujančius asmenis. Tai yra jautriausias VPSP modelis, jo metu keičiamasi konfidencialia informacija, kuri įprastinėmis sąlygomis būtų neprieinama privačiojo sektoriaus atstovams.
57. Atsižvelgiant į tai, kad taktiniu lygmeniu reikia išsamiau nagrinėti, suderinant visų suinteresuotųjų šalių interesus ir užtikrinant informacijos apsaugą, taip pat keisti įstatymus, darbo grupė siūlo tęsti centro steigimo darbus ir lygiagrečiai toliau nagrinėti galimą taktinio lygmens įsteigimo galimybes, įvertinant visų suinteresuotųjų šalių nuomones ir poreikius, taip pat galimybes keisti teisinę aplinką.

VI.2. STRUKTŪRA

Darbo grupės nuomone, VPSP funkcijas galima būtų organizuoti dviem formatais (toliau pateikiamos galimos alternatyvos):¹⁷

58. **Pirmoji alternatyva: viešoji įstaiga** (VŠĮ) Pinigų plovimo prevencijos kompetencijų centras (toliau – AML centras).
59. Teisinė forma – viešoji įstaiga pelno nesiekiantis ribotos civilinės atsakomybės viešasis juridinis asmuo, kurio steigėjai būtų Lietuvos Respublika ir kiti dalininkai – privačiojo sektoriaus atstovai ir Lietuvos bankas. Valstybę atstovautų ir steigėjo teises galėtų įgyvendinti Finansų ministerija (FM). Steigimo teisinis pagrindas – Vyriausybės nutarimas ir steigimo sutartis, taip pat reikėtų parengti VŠĮ įstatymą. Siūloma, kad FM ir Lietuvos banko dalis AML centre sudarytų 50 proc. +1 balsą, FM ir Lietuvos bankui dalinantis šią viešojo sektoriaus dalį po lygiai. Toks paskirstymas atspindėtų FM ir Lietuvos banko atsakomybes už AML centrui siūlomų priskirti PP ir TF prevencijos funkcijų įgyvendinimą. Privačiojo sektoriaus atstovai (tikrieji nariai, arba steigėjai) AML centre turėtų po vieną balsą. Tapimo tikruoju nariu (steigėju) sąlyga – įsipareigojimas skirti finansinius resursus (pradinį įnašą ir metinį AML centro išlaikymo mokestį) bei prisidėti prie AML centro veiklos žmogiškaisiais resursais.
60. AML centro paskirtis – būtų organizuoti ir koordinuoti viešojo ir privačiojo sektorių bendradarbiavimą užtikrinant koordinuotą PP ir TF prevencijos priemonių įgyvendinimą ir rizikų valdymą bei atsakingų valstybės institucijų (viešojo sektoriaus subjektai), finansų įstaigų ir kitų įpareigotųjų subjektų (privačiojo sektoriaus subjektai) ir jų darbuotojų kompetencijų ugdymą Lietuvos Respublikoje.
61. **VŠĮ modelio įgyvendinimo praktiniai žingsniai:**
 - 61.1. **VŠĮ steigimo sutarties sudarymas.** Be VŠĮ veiklą reglamentuojančio Viešųjų įstaigų įstatymo 5 str. 1 d. numatytų reikalavimų, siūloma nustatyti:
 - 61.1.1. Lietuvos banko pradinis įnašas yra 150 tūkst. Eur ir yra laikomas 25 proc. +1 dalimi;
 - 61.1.2. Finansų ministerijos įnašas/prisidėjimas materialiuoju turtu ir yra laikomas 25 proc. dalimi;
 - 61.1.3. privačiojo sektoriaus atstovų pradinis įnašas iš viso yra 400 tūkst. Eur, o kiekvieno privačiojo sektoriaus atstovo dalis yra vienoda atsižvelgiant į privačiojo sektoriaus atstovų-steigėjų skaičių;
 - 61.1.4. steigėjai privačiojo sektoriaus atstovai ir Lietuvos bankas įsipareigoja kasmet mokėti metinį įnašą (mokestį) planuojamoms VŠĮ veiklos išlaidoms padengti, Lietuvos bankui dengiant 26 proc. VŠĮ išlaidų, privačiam sektoriui – 74 proc. Pradinis įnašas skiriamas padengti pirmųjų VŠĮ veiklos metų išlaidoms
 - 62.2. **VŠĮ įstatų parengimas**, kuriuose pagal VŠĮ įstatymo 6 straipsnio reikalavimus turi būti nustatyta:
 - 62.2.1. dalininkais yra VŠĮ steigėjai;
 - 62.2.2. VŠĮ dalininku po VŠĮ steigimo gali tapti privačiojo sektoriaus atstovas-juridinis asmuo sumokėjęs įnašą, jei tam pritaria dalininkai kvalifikuota 2/3 visų dalininkų balsų dauguma;
 - 62.2.3. VŠĮ dalininku po VŠĮ steigimo gali tapti bet kuri už PP ir TF prevenciją atsakinga viešojo sektoriaus institucija, jai išreiškus pageidavimą dalyvauti VŠĮ veikloje. Tokie dalininkai nemoka įnašo į VŠĮ veiklą, jie neturi balsavimo teisės visuotiniame dalininkų susitikime, tačiau gali dalyvauti VŠĮ centro veikloje tomis pačiomis teisėmis kaip ir kiti dalininkai;
 - 62.2.4. Siekiant užtikrinti VŠĮ veiklos tęstinumą, VŠĮ dalininkas privalo informuoti dalininkų susirinkimą apie pasitraukimą ne vėliau nei prieš 6 mėn. iki numatomo pasitraukimo. VŠĮ dalininko sumokėtas metinis įnašas (mokestis) negražinamas. VŠĮ dalininko dalį jo pasitraukimo atveju gali įsigyti kitas dalininkas arba pageidaujantis tapti dalininku juridinis asmuo, kurio tapimui dalininku pritaria VŠĮ dalininkų susirinkimas;

¹⁷ Pažymėtina, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybė pritarė pirmajai alternatyvai

62.2.6. pradinio įnašo ir periodinės įmokos mokėjimo tvarka. FM ir Lietuvos banko dalis visais atvejais turi 50 + 1 proc. dalininkų susirinkime;

62.2.7. dalininkų atsakomybė ir netesybos nesumokėjus periodinių įnašų;

62.2.8. VŠĮ strateginio ir taktinio lygmens bendradarbiavime dalyvauja tik atsakingos PP ir TF prevencijos institucijos ir VŠĮ dalininkai;

62.2.9. VŠĮ procesinio bendradarbiavimo veikloje sukurtais produktais turi teisę naudotis visi PP ir TF prevencijos veikloje dalyvaujantis vieši ir privatūs subjektai lygiomis teisėmis nepriklausomai nuo to ar jie yra dalininkai ar ne;

62.2.10. VŠĮ turi teisę gauti paramą iš fizinių ir juridinių asmenų, kitų valstybių, ES ar kitų tarptautinių organizacijų ar asmenų piniginių fondų, jei tam pritaria dalininkai kvalifikuota balsų dauguma.

63. AML centro tikslai:

63.1. Kurti ir administruoti VPSP bendradarbiavimo ir dalijimosi informacija PP ir TF prevencijos srityje platformą;

63.2. Organizuoti ir koordinuoti tarpusavio VPSP subjektų bendradarbiavimą, darbo grupių posėdžius, koordinuoti priimtų sprendimų įgyvendinimą;

63.3. Atlikti tyrimus, vertinimus ir analizes, rengti apibendrinimus, gaires, rekomendacijas, metodikas ir teisėkūros iniciatyvas tobulinant PP ir TF prevencijos sistemą;

63.4. Koordinuoti NRA (šią funkciją perimant iš FNTT, kuri pagal dabartinį reglamentavimą yra paskirta kaip atsakinga institucija. Kol nebūtų pakeisti teisės aktai, AML centras galėtų veikti kaip FNTT pagalbininkas koordinuojant veiksmus ir surenkant būtiną informaciją);

63.5. Padėti privačiojo sektoriaus subjektams atlikti PP ir TF prevencijos vidaus rizikos vertinimą;

63.6. Organizuoti privačiojo sektoriaus subjektų pareigūnų, atsakingų už PP ir TF prevencijos funkcijos įgyvendinimą, sertifikavimą (šiai funkcijai reikėtų atitinkamų teisės aktų pakeitimų);

63.7. Kurti ir ugdyti viešojo ir privačiojo sektorių subjektų ir jų darbuotojų kompetenciją PP ir TF prevencijos srityje, organizuoti mokymus, seminarus, konferencijas ir kitus renginius;

63.8. Viešinti bendradarbiavimo bei PP ir TF prevencijos priemonių taikymo Lietuvos Respublikoje veiklą.

64. AML centro struktūra:

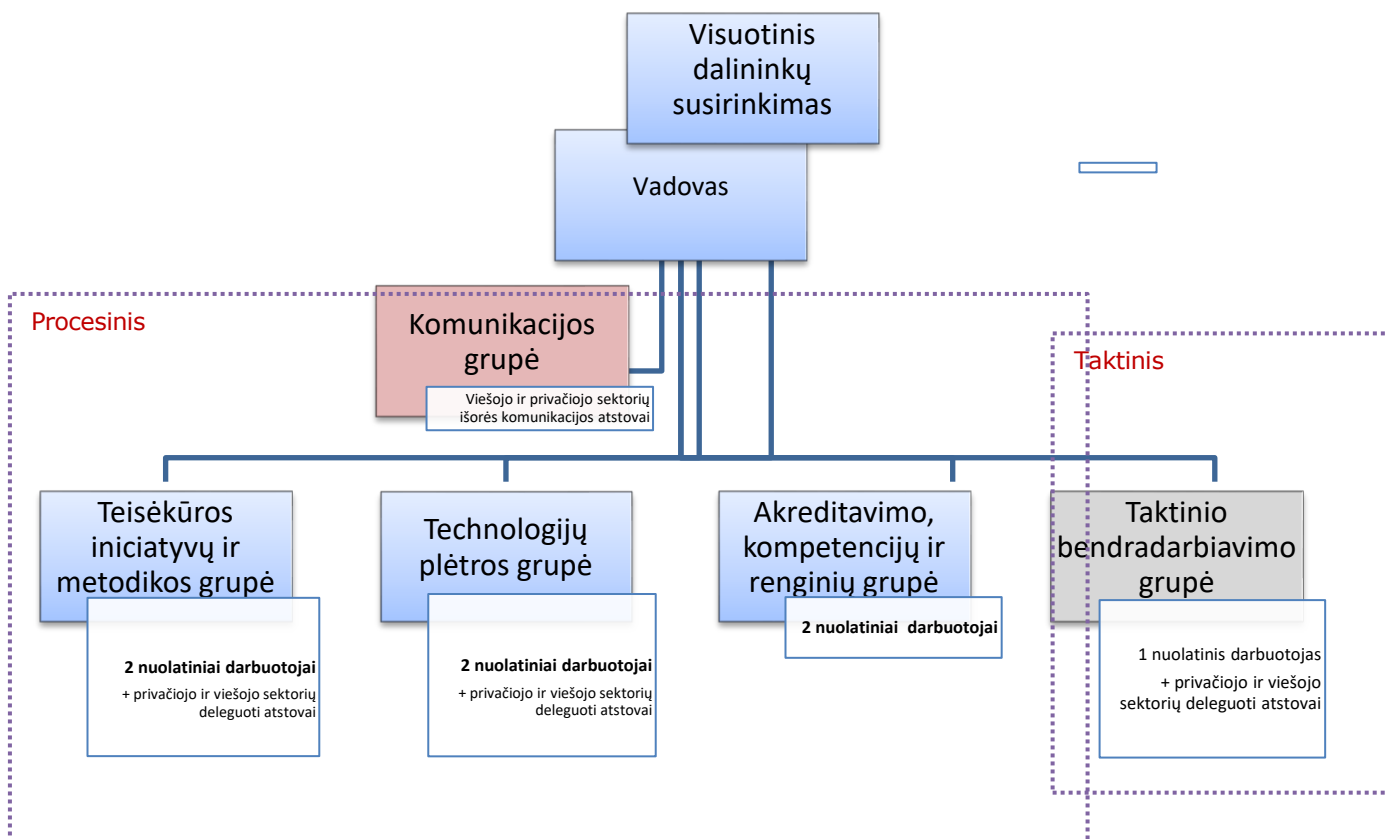
64.1. Visuotinis dalininkų susirinkimas;

64.2. Vadovas;

64.3. Metodikos ir teisėkūros grupė (mokslinių tyrimų užsakymas; teisėkūros iniciatyvų koordinavimas; siūlymų ir kitų dokumentų rengimas; gairių rinkai rengimas): 2 nuolatiniai AML centro darbuotojai, taip pat deleguoti viešojo ir privačiojo sektorių darbuotojai;

64.4. Technologijų plėtros grupė (IT priemonių kūrimas ir esamų pritaikymas; priemonių administravimas): 2 nuolatiniai AML centro darbuotojai, taip pat deleguoti viešojo ir privačiojo sektorių darbuotojai;

64.5. Akreditavimo ir kompetencijų ugdymo grupė (AML specialistų sertifikavimo ir mokymo programų rengimas; mokymo renginių organizavimas; užsienio renginių stebėseną ir Lietuvos atstovavimo renginiuose užtikrinimas): 2 nuolatiniai AML centro darbuotojai, taip pat pagal poreikį deleguoti viešojo ir privačiojo sektorių darbuotojai;

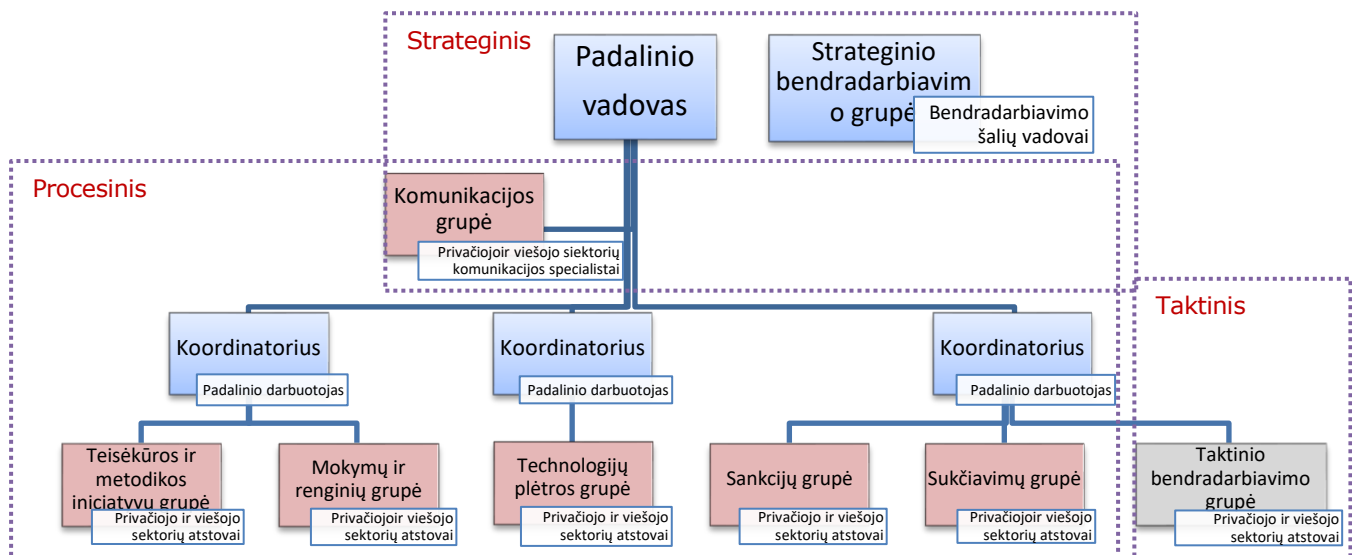
65. Preliminarus AML centro išlaikymo sąnaudų apskaičiavimas (1 vadovas + 9 darbuotojai): 500–600 tūkst. Eur per metus, neįskaičiuojant technologijų ir registrų plėtros projektų. Taip pat prireiktų viešojo ir privačiojo sektorių žmogiškųjų išteklių indėlio.
66. VŠĮ modelio privalumai:
- 66.1. AML kompetencijų centro veikla gali būti finansuojama valstybės biudžeto ir privačiojo sektoriaus lėšomis. Dalininkai centro veiklai gali skirti lėšų vienkartiniais ir (ar) periodiniais įnašais. Siūlytina, kad viešojo sektoriaus indėlis būtų ne didesnis, nei būtų pasirinkus antrąją – padalinio – iniciatyvą;
 - 66.2. Finansavimas būtų tikslinis, skiriamas tik AML centro uždaviniams vykdyti;
 - 66.3. AML centras būtų ir paramos gavėjas. Veiklai finansuoti iš dalies galima pritraukti ir panaudoti tarptautinį finansavimą bei kitą paramą;
 - 66.4. AML centro darbuotojai būtų ekspertai profesionalai, besispecializuojantys siauroje srityje;
 - 66.5. Daugiau dėmesio būtų skiriama PP ir TF problemų koordinuotam sprendimui (angl. *comprehensive approach*);
 - 66.6. Profesionalusis ir greitesnis PP ir TF prevencijai skirtos IT platformos kūrimas, diegimas ir bendradarbiavimo administravimas (darbuotojai specialistai);
 - 66.7. Profesionalus PP ir TF prevencijos specialistų akreditavimas (sertifikavimas);
 - 66.8. Aiškesnė atskaitomybė ir atsakomybė už AML centro veiklą VŠĮ dalininkams ir didesnis lankstumas keisti struktūrą ar funkcijas reaguojant į aplinkos pokyčius.
67. VŠĮ modelio trūkumai:

- 67.1. Egzistuoja rizika dėl privačiojo sektoriaus indėlio neužtikrinimo (nes įpareigojimas mokėti įnašus būtų nustatytas sutartiniu, ne teisės aktų pagrindu);
- 67.2. Modelis neišbandytas kitose valstybėse (nežinomos rizikos, susijusios su tokio formato palaikymu).

68. **Antroji alternatyva: naujas institucinis padalinys (toliau – padalinys) prie vienos iš viešojo sektoriaus institucijos.** ¹⁸

69. Teisinė forma – savarankiško teisinio statuso neturintis institucijos skyrius (padalinys). Bendradarbiavimo su viešuoju sektoriumi veikla vykdoma susitarimo memorandumo (MoU), kuriame numatoma bendros veiklos turinys ir forma, keitimosi informacija ir informacijos konfidencialumo apsaugos principai, formatu.
70. Padalinio tikslai būtų tokie:
- 70.1. Kurti ir administruoti VPSP bendradarbiavimo ir dalijimosi informacija PP ir TF prevencijos srityje platformą;
 - 70.2. Organizuoti ir koordinuoti tarpusavio VPSP subjektų bendradarbiavimą, darbo grupių posėdžius, koordinuoti priimtų sprendimų įgyvendinimą;
 - 70.3. Atlikti tyrimus, vertinimus ir analizes, rengti apibendrinimus, gaires, rekomendacijas, metodikas ir teisėkūros iniciatyvas tobulinant PP ir TF prevencijos sistemą;
 - 70.4. Koordinuoti NRA;
 - 70.5. Padėti privačiojo sektoriaus subjektams atlikti PP ir TF prevencijos vidaus rizikos vertinimą;
 - 70.6. Kurti ir ugdyti viešojo ir privačiojo sektorių subjektų ir jų darbuotojų kompetenciją PP ir TF prevencijos srityje, organizuoti mokymus, seminarus, konferencijas ir kitus renginius;
 - 70.7. Viešinti bendradarbiavimo bei PP ir TF prevencijos priemonių taikymo Lietuvos Respublikoje veiklą.
71. Padalinį galėtų sudaryti 4 žmonės: vadovas ir 3 koordinatoriai. Tokiu atveju bendradarbiavimo formatas atrodytų taip:
- 71.1. Strateginio bendradarbiavimo grupė (sudaryta iš dalininkų – viešojo ir privačiojo sektorių atstovų – vadovų);
 - 71.2. Padalinio vadovas;
 - 71.3. Vadovo kuruojama Komunikacijos grupė, į kurios sudėtį įeitų viešojo ir privačiojo sektorių komunikacijos specialistai. Komunikacijos grupė užtikrintų informacijos apie bendradarbiavimo formato sklaidą visuomenei, taip pat proaktyviai veiktų siekdama informuoti vietos ir užsienio partnerius apie bendradarbiavimo formato pasiekimus;
 - 71.4. Vieno koordinatoriaus kuruojamos Teisėkūros iniciatyvų ir metodikos bei Mokymų ir renginių grupės, kurias sudarytų viešojo ir privačiojo sektorių deleguoti atstovai: teisininkai, atitikties ir PP ir TF prevencijos specialistai;
 - 71.5. Vieno koordinatoriaus kuruojama Technologijų plėtros grupė, į kurios sudėtį įeitų viešojo ir privačiojo sektorių IT bei PP ir TF prevencijos specialistai;
 - 71.6. Vieno koordinatoriaus kuruojamos Sankcijų ir Sukčiavimų grupės, į kurių sudėtį įeitų viešojo ir privačiojo sektorių specialistai, atsakingi už šias sritis. Taip pat šis koordinatorius galėtų kuruoti Taktinio bendradarbiavimo grupę, jei būtų nuspręsta tokią grupę įkurti.

¹⁸ Antroji alternatyva atmesta.

72. Padalinio išlaikymą užtikrintų padalinį valdantis subjektas¹⁹. Finansavimas būtų skiriamas nuolatiniams padalinio darbuotojams išlaikyti bei priemonių, reikalingų jų darbui, išlaidoms padengti. Preliminariais skaičiavimais, tai sudarytų 200 tūkst. Eur. Kitos bendradarbiavimo šalys – institucijos ir privačiojo sektoriaus subjektai – prie bendros veiklos prisidėtų skirdami savo darbuotojus į bendradarbiavimo grupes. Technologijų plėtros projektai būtų vykdomi atskirų projektų formatu.
73. Padalinio modelio privalumai:
- 73.1. Infrastruktūros ir administracinių išteklių dalijimasis – padalinys galėtų naudotis jau turimomis jį įsteigusios institucijos patalpomis, kitais administraciniais ištekliais;
 - 73.2. Didesnė veiklos integracija su jau esamomis institucijos funkcijomis PP ir TF srityje;
 - 73.3. Padalinio įsteigimas taip pat prisidėtų prie labiau koordinuoto viešojo ir privačiojo sektorių bendradarbiavimo, nei yra šiuo metu.
74. Padalinio modelio trūkumai:
- 74.1. Padalinys iš 3–4 darbuotojų bus nepajėgus vykdyti procesinio lygio visų funkcijų: nebūtų vykdoma PP ir TF prevencijos specialistų sertifikavimo (akreditacijos) funkcija;

¹⁹ Padalinio išlaikymo sąnaudos galėtų būti dengiamos privačiojo sektoriaus lėšomis tuo atveju, jei padalinys būtų įsteigtas Lietuvos banke, kaip finansų rinkos priežiūros funkcija

- 74.2. Priklausomumas (pavaldumas) institucijos vadovybei: Padalinys negalės veikti kaip nešališkas ir nepriklausomas subjektas, jo veiklos prioritetas ir biudžeto perskirstymas priklausys nuo institucijos veiklos prioritetų;
- 74.3. Finansavimas būtų skiriamas valstybės institucijai iš valstybės biudžeto, atsiranda rizika, kad finansavimas skiriamas darbo užmokesčiui ar turto įsigijimui gali būti panaudotas ne VPSP tikslu²⁰;
- 74.4. Mažesnės galimybės pritraukti geriausius specialistus ir juos motyvuoti;
- 74.5. Lėtesnis sprendimų priėmimas ir jų įgyvendinimas;
- 74.6. Sudėtingiau būtų dalyvauti ES ar kituose tarptautiniuose projektuose ir pritraukti finansavimą iš privačių asmenų paramos ES ar kitų tarptautinių fondų vien tik PPP projektams vykdyti. Padalinys nebūtų atskiras paramos gavėjas;
- 74.7. Mažesnis privačiojo sektoriaus pasitikėjimas VPSP, kadangi bus vertinama institucijos, o ne padalinio veikla.

VI.3. NARIAI

75. **Viešojo sektoriaus atstovai.** Visos priežiūros institucijos, atsakingos už PP ir TF prevenciją, taip pat kitos institucijos, kurių veikla tiesiogiai ar netiesiogiai yra susijusi su PP ir TF prevencijos kontrole (pvz., VMI, Muitinė, Policija, Prokuratūra).

76. **Privačiojo sektoriaus atstovai.** Atsižvelgiant į kitų šalių praktiką, taip pat įvertinant Lietuvos finansų rinkos struktūrą, siūlytina pirminiame VPSP modelio kūrimo etape į centro veiklą įtraukti tik komercinių bankų atstovus arba dalininkų atstovus, sudarant galimybę prisijungti kitiems suinteresuotiesiems subjektams, vėlesniame etape dalyvių sudėtį plečiant pagal poreikį.

77. VPSP rezultatų naudos gavėjai bus visos Pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatyme nurodytos finansų įstaigos ir įpareigotieji subjektai.

VII. GALUTINIAI DARBO GRUPĖS SIŪLYMAI

78. Darbo grupė siūlo pasirinkti pirmąją alternatyvą – Pinigų plovimo prevencijos kompetencijos centrą – viešosios įstaigos formatą, AML centrą, apimantį visus tris bendradarbiavimo lygmenis (strateginį, procesinį ir taktinį).

79. Lietuvos Respublikos Vyriausybė pritarė pirmajai alternatyvai.

²⁰ Jeigu padalinys bus įsteigtas FNNT ar kitoje valstybės institucijoje.